

Cs. Sebestyén Károly munkássága

JUHÁSZ ANTAL

(Szegedi Tudományegyetem, Néprajzi Tanszék)

Cs. Sebestyén Károlyt az utókor elsősorban néprajzkutatóként tartja számon, pedig több tudományterületen fejtett ki jelentős, ismereteinket ma is meghatározó tevékenységet. Alkotó munkásságának nagyobbik felét – az 1898 és 1939 közötti negyvenegy esztendő – Szegeden töltötte. Elhunyt (1956) után régész és etnográfus méltatta tudományos munkásságát,¹

A Krassó-Szörény vármegyei Karánsebesen született 1876-ban. Apai és anyai elődei Székelyföldről, Háromszékből származtak. Gyermekéveit Déván, Lugoson és Oravicán töltötte. Iparoscsalád elsőszülött gyermekeként polgári iskolába adták, ahol kitűnt rajzkészségével és tizenhat éves korában önképzőköri pályadíjat nyert helyismereti dolgozatával. Apja iparosnak szánta, ám gyenge testalkata miatt nem bírta az inaséveket. A rokonok és a város polgárainak támogatása tette lehetővé, hogy 1894-ben tanulmányait a budapesti Mintrajztanodában folytassa. Őt gyermekét nevelő szüleinek szűkös anyagi helyzete miatt másodéves hallgatóként Schulek Frigyes építési irodájában vállalt rajzoló állást és e munkája mellett végezte tanulmányait. A Schulek mellett töltött három esztendő meghatározó Sebestyén érdeklődésének és pályájának alakulásában.

Schulek Frigyes a korszak kiváló építőművésze – aki a Mintarajztanodában tanított – akkoriban fejezte be a Mátyás-templom restaurálását és készítette a Halászbástya építési terveit. A Szent István-szobor talapzatának részlet- és műhelyrajzait Sebestyénre bízta. Sebestyén készítette III. Béla király Mátyás-templomban elhelyezett síremlékének valamennyi rajzát, utolsó munkája pedig a Halászbástya északi bástyáinak és lépcsőinek perspektivikus rajza. Ez a tevékenysége kitűnő iskolának bizonyult! „Belekerültem a magas építőművészet légkörébe (...) mégpedig a szerintem legnagyobb élő magyar építőművész műhelyébe... Az építészet volt az én szememben a művészetek művészete... Szerelmese voltam az építőművészetnek, annak, amelyet Schuleknél láttam, mert ő nem építész volt, hanem valóságos költő-művész a középkori építőstílusok világában” – írta később önéletrajzában.² Időskori emlékezése mutatja, mit köszönhetett a fiatalember – létfenntartásán kívül – a korabeli hazai építőművészet nesztorának. A nála tanultak több évtized múltán, szegedi múzeumi tevékenysége idején gyümölcsöznek majd.

1898 nyarán szerzett polgári iskolai rajztanári oklevelet és szülőföldje közelében, Pancsován kapott állást. Csak két hónapot töltött a bántási kisvárosban, amikor pályázat útján elnyerte a szegedi polgári fiúiskola megüresedett rajztanári állását. Önéletrajza így rögzíti első benyomásait: „Modern, még egészen új volt akkor Szeged, a rekonstrukció még alighogy befejeződött, a Belváros egészen nagyvárosi képet

¹ Banner János 1957., Vargha László 1957.

² Sebestyén Károly: Önéletrajz. I. kötet. 340–341. Gépelt szöveg, beragasztott fényképekkel. Móra Ferenc Múzeum Néprajzi Adattára (MFM-NA) 1230-2000.

mutatott.”³ Rövidesen beilleszkedett a századfordulón pezsgő életű Szeged polgári-kispolgári miliójébe. Lelkes híve a Huszka József és Lechner Ödön nyomán bontakozó szecesszióknak. Rajztanárként a szabadkézi rajzot szorgalmazta, melyhez a magyar népművészet motívumaiból vett példatárát.⁴

1902 nyarán meglátogatta székelyföldi rokonait. Brassóban fölkereste anyai nagybátyját, Horger Antalt, az állami főreáliskola tanárát, aki nyelvjáráskutatással foglalkozott. Horger kezébe adta az Ethnographia című folyóiratot, néprajzi gyűjtésre buzdította és megígérte, hogy közlésre szánt írásait szívesen ellenőrzi. Sebestyén ekkor írta a Halotti deszka és Szegedi napsugárdíszes házvégék című cikkeit, melyek 1904-ben jelentek meg a Néprajzi Értesítőben. E két tanulmánnyal kezdődött néprajzi munkássága.

Horger bizonyára fölfigyelt kutatói érzékére, mert 1904 nyarára gyalogos tanulmányútra hívta Háromszékbe. „Horger nyelvjárási tanulmányokat végzett, én meg nézdegéltem, rajzolgattam, s mivel legjobban a ház érdekelt, főleg azzal foglalkoztam. Hogy miért a ház? Azért, mert főiskolai éveim alatt kedvenc tanárom Schulek Frigyes volt”⁵ – írja öregkori visszaemlékezésében. Így jutott érvényre és vált meghatározóvá az 1904-beli gyűjtőúton főiskolai tanára és nyelvjáráskutató nagybátyja szellemi hatása. Ebből a nyári anyaggyűjtésből született A háromszéki Szentföldi székely háza c. tanulmánya (NÉ 1905. 1–6.), mely jó megfigyeléseken alapuló, tárgyias rajzokkal illusztrált leíró dolgozat. Szerzője ismeri és igyekszik kiegészíteni Huszka József, Jankó János, Szinte Gábor székely házról írt megállapításait, de a leírás még nem eléggé elmélyülő, nem több – nem is kevesebb –, mint jószemű gyűjtőre valló néprajzi úti beszámoló.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége javaslatára 1905-ben a kultuszminisztérium 25 ezer korona államsegélyt biztosított a Városi Múzeumnak a néprajzi osztály létrehozására.⁶ Májusban Semayer Vilibáld, a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi osztályának vezetője Szegeden tárgyalt Tömörkény Istvánnal a gyűjtés megindításáról. Semayer ajánlatára az év nyarán Móra Ferenc és Szász Gyula, a múzeum és a könyvtár munkatársai, valamint Sebestyén Károly egy hónapos budapesti néprajzi tanfolyamon vettek részt. Utána a tárgygyűjtés megkezdődött, de Sebestyén Károly nélkül.

Sebestyén visszaemlékezésében azt írja, hogy Tömörkény jelöltje a néprajzi gyűjtemény kezelésére Szász Gyula igazgató-tanító volt, ezért nem számított az ő munkájára. Az intézmény munkatársai három év alatt több mint ötezer tárgyat gyűjtöttek. Sebestyén közreműködésére akkor került sor, amikor évek múlva berendezték a „néprajz tárat”. Sebestyén tervei és utasításai szerint készült a parasztház-entériőr, amely évtizedek múltán is a szegedi múzeum egyik legtanulságosabb, sokat emlegetett látnivalója volt. Rendezésekor Sebestyén hasznosította a nyugat-európai tanulmányútjain múzeumokban szerzett tapasztalatait.

³ Sebestyén Károly: Önéletrajz, családi krónika. III. k. 3-4. MFM-NA 1232-2000.

⁴ Bálint Sándor 1976. 35.

⁵ Cs. Sebestyén Károly: Hogyan lettem én néprajzos? Kézirat a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában (EA) 6372. 3. p.

⁶ Juhász Antal 1989. 294.

1907 nyarán a kultuszminisztérium ösztöndíjával Ausztriában és Dél-Németországban járt, a Bécs–Salzburg–München–Augsburg–Stuttgart–Frankfurt útvonalon. Hivatalos úticélja a rajztanítás tanulmányozása, de minden városban elsősorban a múzeumokat, képtárakat, középkori templomokat kereste föl. 1908-ban a londoni Nemzetközi Művészeti és Rajzoktatási Kongresszuson való részvételre kapott ösztöndíjat. A kongresszus előtt a svájci és a párizsi múzeumok kiállításait tanulmányozta. Ettől fogva az első világháborúig minden év nyarán, saját pénzén vagy a minisztérium támogatásával több hetes európai tanulmányutat tett. 1911-ben Berlin, Hollandia és Anglia, 1912-ben Drezda, Szász-Svájc és Prága, 1913-as olaszországi útján Firenze, Róma, Nápoly múzeumi gyűjteményeit és műemlékeit látogatta. A negyvenes évek végén Vargha László, a Néprajzi Múzeum főigazgatója kérésére írt emlékezésében olvassuk: „A külföldi ösztöndíjakat ugyan a rajztanítás tanulmányozása címén kaptam, én mégis inkább a múzeumokat bújtam. Így esett, hogy Breslautól Hamburgig egész Németországot bejártam több éven át, egész Hollandiát és részben Belgiumot, jártam Franciaországban és Svájcban, Angliában háromszor, s Itáliát Nápolyig végig tanulmányoztam. Ha összeszámlálom, kiderül, hogy 200-nál több külföldi gyűjteményt láttam.”⁷

K. Csilléry Klára szerint a múzeumi entériőr berendezéséhez az elsők között a nürnbergi Germanisches Nationalmuseum 1902-ben megnyitott kiállításának parasztszobái adhattak ötletet Sebestyénnek.⁸ A 19. század végén és a 20. század első évtizedeiben az életképbe rendezett paraszti, paraszt-polgári lakásbelsőket a népi kultúra bemutatása hatásos eszközként tekintették. Ezeket az entériőröket a néprajzi muzeológia évtizedekkel később is kedvelte, jóllehet a szobabelsőbe helyezett, felöltötött bábukat sokan panoptikum-szerűnek érezték.

Összegezve elmondható, hogy Sebestyén Károly a századelőn – számos kortársát megelőzve – ismerte a nyugat- és közép-európai néprajzi muzeológia eszköztárát és hasznosította tapasztalatait a szegedi múzeumban, amikor még nem volt az intézmény munkatársa.

1907-ben a budapesti néprajzi osztály megbízásával szülőföldjén járt kutatóúton és útjáról 27 db tárgyat, főleg öltözetdarabokat küldött a Néprajzi Múzeumba.

Két évvel később egy megüresedett múzeumőri állásra Semayer őt terjesztette fel főhatóságnak, kinevezésére azonban nem került sor. Ez nem szegte kedvét, a nyári szünetben folytatta néprajzi kutatásait: 1909-ben Székelyföldön, majd Krassó-Szörényben volt gyűjtőúton. Krassó-Szörény megye néprajzi monográfiájának megírását tervezte. Anyagát éveken át gyűjtötte, rajzokat, fényképeket készített, majd a monográfia tervét véleményezésre a Néprajzi Múzeumba vitte. Semayer igazgató távollétében tervezetét Bátky Zsigmondnak adta át, aki időt kért az áttanulmányozására. Sebestyén tanácsokat, útbaigazítást várt Bátkytól, akinek az Értesítőben megjelent tanulmányaiból – mint írja – sokat tanult, s akit épp ezért nagyra becsült, de hiába várta bírálatát. Amikor fölkereste, Bátky kitért a véleményezés elől. Sebestyén arra

⁷ Cs. Sebestyén Károly: Hogyan lettem én néprajzos? NM EA 6372. 9. Az 1907–1913 közötti külföldi tanulmányútjairól forrásunk hivatkozott önéletrajzának III. kötete. MFM Néprajzi Adattár.

⁸ K. Csilléry Klára szíves tájékoztatása. Forrása: Bernward Deneke: Volkskunst. Führer durch die volkskundlichen Sammlungen. München, 1979. 5.

következtetett, hogy tervezete nem alkalmas a megvalósításra és félretette – a néprajztudomány kárára. Századeleji kutatásaiból közel négy évtized múlva megjelent tanulmányai (Krassó-Szörény vármegye parasztháza és a Krassó-Szörény vármegyei románok népviselete) ugyanis kiérlelt kutatómódszeréről, összehasonlító igényű feldolgozásról tanúskodnak. Aligha tévedünk, ha úgy véljük, hogy sok nemzetiségű szülőföldje néprajzi monográfiája Jankó János úttörő érdemű tájmonográfiájának folytatása lehetett volna és a maga idejében – az első világháború előtt – termékenyítő példát adhatott volna a hazai néprajznak. A második világháború alatt és után kiadott két tanulmánya már nem tölthetett be ilyen szerepet.

A Magyar Néprajzi Társaság felolvasó ülésén 1914-ben mutatkozott be, Opreg és katrinca c. előadásával, mely még abban az évben megjelent a Néprajzi Értesítőben.

A polgári forradalom kitörése után, mikor a tanítás hónapokig szünetelt, Sebestyén fölkereste Móra Ferencet és kérte, adjon neki munkát, amivel a könyvtárnak és a múzeumnak hasznára lehet.⁹ Évek óta jó viszony volt közöttük, így Móra teljesítette kérését. Az intézmény díjtalan munkatársa volt a helyi főreáliskola két tanára: Banner János és Czögler Kálmán, akikkel Sebestyén a „régiségár” átrendezésén, a könyvtár címtározásán, utóbb a néprajzi gyűjtemény revízióján dolgozott. Miután folytatódott az iskolai tanítás, délutánonként továbbra is bejárt a „kulturpalotá”-ba. A nyugat-európai tanulmányútján tapasztaltak szerint magyarázó feliratokkal látta el a múzeum kiállításait, térképeket készített. Móra rábízta a képtár kezelését is.

1920-ban látogatást tett a múzeumban Czakó Elemér minisztériumi osztályvezető, s miután sok helyütt tapasztalta Sebestyén munkálkodásának kezenyomát, megkérdezte, szeretne-e teljes beosztásban a múzeumban dolgozni. Sebestyén örült az ajánlatnak, Móra támogatta, így került sor rá, hogy a minisztérium szolgálattételre áthelyezze a Városi Múzeumba. 44 éves volt akkor.

Múzeumi munkája új irányba terelte kutató tevékenységét. „Ott kezdtem foglalkozni régi szerelmekkel, az építéztörténettel, amit még Schulek mestertől hoztam magammal” – írja emlékezésében.¹⁰ A város 1924-ben folytatta a Fogadalmi templom háború előtt megkezdett építését, akkor bontották le a Dömötör templom tornyát. A barokk templomtorny bontása közben egy Árpád-kori templom tornya került napvilágra. Sebestyén megfigyeléseket végzett a bontás során, a múzeum közbelépésére leállították a bontást és a Műemlékek Országos Bizottsága a torony föltárással Sebestyén Károlyt bízta meg.

Sebestyén ásatást végzett és megállapította a templom építésének periódusait. A torony nyolcszögű felső részét a 12. század közepére keltezte és kimutatta párhuzamait a francia templomépítészetben. A helyi sajtóban vita bontakozott ki: egyesek a torony lebontását sürgették, mások, így Móra és Sebestyén, egyedülálló műemléki értékét fölismerve, megőrzéséért érveltek. Végül a „műemlékvédők” álláspontja kerekedett fölül, amihez meggyőző érveket nyújtott Sebestyén szakszerű föltárása és ásatási beszámolója (A szegedi Szent Demeter templom bontása. Dolgozatok 1925.). Érdemét Móra méltatta: „Sebestyén Károly kollégám nélkül szétveri a csákány már

⁹ Sebestyén Károly: Önéletrajz, családi krónika. III. k. 174. Ugyanerről Cs. Sebestyén Károly 1969. 202.

¹⁰ Sebestyén Károly: Hogyan lettem én néprajzos? EA 6372. 15-16.

előkerülése előtt az első szegedi keresztyén templom maradványait, amelynek a harangja már a tatárjáráskor jajveszékelt az Úristenhez.”¹¹

Az 1920-as években a szegedi vár és az algyői templom, a 30-as években Szeged középkori templomainak építéstörténetével foglalkozott. E vizsgálataiban hasznosította a Mintarajztanodában és Schulek irodájában szerzett építészet- és művészettörténeti ismereteit. Foglalkoztatta Szeged városképének kialakulása, a városrendezés problematikája, a régi szegedi utcákról 1928-ban cikksorozatot közölt a Szegedi Szemlében.

Néprajzi tárgyú cikkeket, tanulmányokat 1926-tól publikál ismét rendszeresen: Tűzhely a magyar parasztház előtt. NÉ 1926., A magyarság ládái. MNy. 1927. stb. Horger Antal, Mészöly Gedeon, Moór Elemér mellett tagja annak a Kass kávéházbeli asztaltársaságnak, amely kezdeményezte a Népünk és Nyelvünk, a Szegedi Alföldkutató Bizottság Néprajzi, Társadalomrajzi és Nyelvészeti Szakosztálya folyóiratának megjelenését (1929). Kezdetől rendszeresen közölt benne néprajzi, művelődéstörténeti írásokat és éveken át szerkesztésében is közreműködött.

Jóllehet múzeumba helyezése óta a néprajzi és a szépművészeti gyűjtemény öre, a néprajzi tárgyak gyarapodását 1921-től 1924 végéig Banner János vette nyilvántartásba. Sebestyén 1930-tól 1935-ig leltározta a néprajzi gyűjteményt, mely főleg vásárlások révén gyarapodott. Tervszerű tárggyűjtést ez idő alatt nem végzett.

1926-ban tudományos munkássága elismeréseként a Ferencz József Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara doktorrá avatta. Mivel akkor még nem volt az egyetemen néprajzi tanszék, földrajzból Kogutovicz Károlynál tett vizsgát, két melléktárgya művészettörténet és régészet volt. Horger Antal nyelvészprofesszor biztatására nyújtotta be magántanári habilitáció iránti kérelmét és 1931. december 12-én Solymossy Sándor magyar tárgyi néprajz témakörből egyetemi magántanárrá habilitálta. Magántanári előadásai:

1932/33. tanév	I. félév	Az európai népek népi lakóháza
	II. félév	A magyarországi népi hajlékok
1933/34. tanév	I. félév	A primitív népek anyagi művelődése
1934/35. tanév	I. félév	Néprajzi vázlat az európai népekről
1935/36. tanév	II. félév	Az alföldi magyar ház
1937/38. tanév	I. félév	A honfoglalás előtti magyarok mindennapi élete
1938/39. tanév	II. félév	A magyar népi bútor története

Előadásaira lelkiismeretesen készült, kidolgozott vázlatokat készített. Solymossy nyugalomba vonulása után (1934 ősztől) Sebestyén Károly mellett a fiatal Bálint Sándor tartott, szintén magántanárként, néprajzi előadásokat, aki a polgári iskolában 1910–14 között tanítványa volt.

Móra Ferenc halála (1934) után két esztendeig a Somogyi-könyvtár és Városi Múzeum megbízott igazgatója. 1938-ban vonult nyugalomba és 1939-ben feleségével Budapestre költözött. 1947 januárjától a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában a rajz- és festmény-gyűjteményt gondozta és tagja volt a bibliográfiai munkaközösségnek. 1956-ban hunyt el. Értékes hagyatékát (kb. 4000 oldal kézirat, rajzok, térképek) az Ethnológiai Adattár őrzi.

¹¹ Móra Ferenc: Szegedi tulipántos láda. (1936) 94-95.

Említettem, Cs. Sebestyén Károly több tudományterületen fejtett ki jelentős tevékenységet. Fiatalon a festőművészet vonzotta, majd Schulek Frigyes mellett az építőművészet, kiváltképp a történeti stílusok (reneszánsz, klasszicizmus) és az eklektika vonzáskörébe került. A megélhetés kényszere arra készítette, hogy rajztanári állást vállaljon. Emlékezésében és a családi krónikában vall róla, hogy pályája, érdeklődése alakulására döntően két személyiség hatott: az építőművész Schulek és a nyelvjárás-kutató Horger Antal. Horger társaságában és serkentésére kezdett a Székelyföldön néprajzi kutatáshoz, és ez az indítás mindvégig elkísérte. Témaválasztását pedig a Schulektől kapott inspiráció motiválta, hiszen kutatásai kezdetétől leginkább a parasztház, a népi építészet foglalkoztatta.

Néprajzi tanulmányai és rövidebb cikkei közül legtöbb – 18 magyar nyelvű publikáció – a lakóház vizsgálatával foglalkozik.¹² A háromszéki székely és a gyimesi csángó ház leírását követően, sok terepmunka és könyvészeti anyaggyűjtés után közölte A székely ház eredete c. tanulmányát (NÉ 1941.). Úgy vélte, hogy bár többen foglalkoztak e kérdéssel, a székely ház eredetére nem adtak elfogadható magyarázatot. Gondosan jellemzi a ház falazatát, alaprajzát, tetőszerkezetét, födelét, tüzelőberendezését, melléképületeit, a szomszédos szász és román építkezéssel való kapcsolatát. Az építészeti leírásba szó- és tárgytörténeti fejtegetés szövídik az eresz eredetéről, a *pest*-nek nevezett kemencéről stb. Az eredet megfejtésében fontos szerepet tulajdonít annak, honnan származtak a ház „műszavai”, ami a századelőn Rudolf Meringer megfogalmazta „Wörter und Sachen” formula szellemi hatását mutatja. Összefoglalásul megállapítja, hogy a székelyek az Erdélyben lakó keleti szlávoktól vették át az egysejtű, boronafalú házat, amelyet alaprajzi beosztásában megváltoztattak, tüzelőjét átalakították és így önálló háztípust formáltak ki. Ezzel cáfolja azt a véleményt, hogy a székely ház teljesen idegenből történő átvétel. Hasonló felépítésű a Krassó-Szörény vármegyei parasztházról írt tanulmánya (Kolozsvár, 1944.), mely tárgyalja a kályhával fűtött szoba és a kémény eredetét is. Sebestyén az elsők között használja az 1900. és 1910. évi népszámlálás kimutatásait a lakóház jellemzésére.

A honfoglaló magyarság hajlékáról 1926-ban megjelent rövid tanulmánya (Milyen házban laktak a honfoglaló magyarok? Napkelet, 1926.) Bátky Zsigmond bírálata váltotta ki. Sebestyén a honfoglaló magyarokat nomád állattenyésztőknek tartotta, s életformájukból arra következtetett, hogy hajlékuk a jurtnak nevezett nemezszátor lehetett. Bátky vitatta fejtegetését, jóllehet négy évvel utóbb úgy vélekedett, hogy a honfoglalók egyrésze sátorban lakhatott.¹³ Az utóbbi fél évszázad régészeti foltárásai, összehasonlító etnográfiai kutatásai alapján többet tudunk elődeink 10. századi hajlékáról, életmódjáról, így a két etnográfus vitája ma már inkább tudománytörténeti jelentőségű.

Ettől fogva Bátky és Sebestyén több ízben vitázott a magyar parasztház táji vál-

¹² Cs. Sebestyén munkásságának bibliográfiáját Regdon Rezsóné, a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárának munkatársa állította össze: Regdon Rezsóné 1964. E bibliográfia alapján készítettem áttekintést Cs. Sebestyén tanulmányainak tematikai megoszlásáról. Szerző 1904–1908 között megjelent néprajzi tanulmányait az *Anzeiger* c. folyóiratban németül is publikálta, ezért jegyzem meg, hogy magyar nyelvű publikációinak számát vettem figyelembe.

¹³ Cs. Sebestyén Károly: *Hogyan lettem én néprajzos?* EA 6372.

tozatainak kialakulásáról és más, szaktudományi kérdésekről. Mértéktartó és kiegyensúlyozott erről Vajkai Aurél véleménye: „A tudomány mindig akkor él és virágzik, ha visszhangja van, ha különböző vélemények alakulnak ki, cáfolatok, viták születnek. Úgy látszik, Bátynak is szüksége volt időnként impulzusra, ami belőle ellenvéleményt váltott ki. Bár a ház mindig kedvenc témája volt, de meglehet, hogy nagyszabású házkutatásra Cs. Sebestyén Károlynak a honfoglalók házáról 1926-ban írt cikke serkentette, természetesen Sebestyénnel ellentétes eredményekre jutva.”¹⁴ Úgy érzem, gyakran Sebestyén Károly is csak akkor van elemében, ha a ház vagy a bútorfélék eredetéről Bátkyéval vagy másokéval ellenkező véleményét kifejtetheti.

1931-ben Sebestyén forrásközlő tanulmányban mutatja be a szegedi várban és a várfalakon kívül lévő katonai és polgári épületek 1770-es évekbeli tervrajzait (Szegedi tüzelő- és fűtőberendezések a XVIII. században. Dolgozatok VII. 1931). A városi házak nyitott kéményű konyháiban, a hátsó fal mellett asztal magasságú, hasáb alakú tűzhelyek voltak. Nem sokkal később ezeknek a városi, úri tüzelőberendezéseknek a Szeged vidéki parasztházakra gyakorolt hatását elemzi (A szeged-vidéki parasztház és az alföldi magyar háztípus. NNy. 1933.) Fejtegetése kapcsolódik Bátky Zsigmond rendszerező tanulmányához. (Magyar tűzhelyek és háztípusok. NÉ 1930.) Bátky szerint az alföldi magyar ház „őse” egysejtű, tűzhelyes ház volt, középen négyszögletes tűzhellyel. Ehhez szláv fűtökemence, majd német kályhas helyiség csatlakozott, a konyhabeli kemence pedig „középpadkás főzőtűzhellyé zsugorodott.”¹⁵ Hozzáfűzi, hogy föltárások híján ez csupán hipotézisnek tekinthető.

Sebestyén úgy véli: ha ez így történt volna, azoknak lenne igazuk, akik a magyar házat felnémet eredetűnek tartják, ennek pedig ellentmondanak a nyelvi bizonyítékok. Érvelése, rövidre fogva, a következő: a felnémet háznál a mai konyha volt a ház fő helyisége, amit az is bizonyít, hogy gyakran Haus-nak nevezik. Ez a helyiség osztódás útján fejlődött tovább. Az alföldi magyar ház viszont hozzátoldás révén alakult – úgy, hogy „valamikor a mai szoba, az egykori ház volt az egyetlen tűzhelyes helyiség és a mai konyha, a pitvarral együtt későbbi hozzátoldás.”¹⁶ Nyelvi bizonyítékul említi, hogy az Alföld nagy részén pitvarnak (vagyis előtérnek) nevezik a konyhát, háznak pedig a szobát.

A néprajzkutató Sebestyén a lakóházon kívül legtöbbit a népi bútorokkal foglalkozott. „A hazai bútor kutatásban Cs. Sebestyén Károly végezte el az alapvetést, az emlékhanyag és az ide kapcsolódó ismeretek számbavételét” – írja K. Csilléry Klára a magyar néprajz új szintézisében.¹⁷ 1925-től sorjázó cikkeiben jellemezte legfontosabb népi bútorainkat: a széket, a padot, a tékát, a ládát, asztalt és ágyat. Elsősorban Rudolf Uebenek a német parasztbútorról megjelent kötete (1924) ösztönözte munkáját, ám Sebestyén – mint K. Csilléry kiemeli – mélyebbre, a főbb bútortípusok meghonosodásáig kívánt visszanyúlni, jórészt nyelvi adatokra támaszkodva. Cikkei művelődéstör-

¹⁴ Vajkai Aurél 1948. 16-17.

¹⁵ Bátky Zsigmond: Magyar tűzhelyek és háztípusok. NÉ 1930. 133-134.

¹⁶ Cs. Sebestyén Károly: A szeged-vidéki parasztház és az alföldi magyar háztípus. Népünk és Nyelvünk, 1933.

¹⁷ K. Csilléry Klára 1997. 331.

téneti jellegű összegzések, melyekben vizsgálja a bútordarab múltját kezdetleges formájától az újabbakig, a felső társadalmi osztályok hatását és a közép-európai bútorkultúrával való kapcsolatokat. A magyar parasztbútornak négy nagytáji csoportját különbözteti meg: a dunántúlit, ahol a jómódú parasztság újabb szobaberendezése mellett Göcsejben és Ormánságban még sok régiséget megőriztek, az alföldit, a felvidékit és az erdélyi magyarság bútorkultúráját, amely szerinte „színesebb, kedvesebb és hangulatosabb akármelyik más vidékénél.” Úgy látja, „a szegénység inkább megtartja a régi öröklött berendezést, mint a jómódú parasztok, akik jobban utánozzák az úri rend szokásait lakásban, bútorbán is.”¹⁸

A szegedi múzeum néprajzi gyűjteménye sok hódmezővásárhelyi, makói, tótkomlói festett parasztbútort őriz, a harmincas évek elején Sebestyén is vásárolt többet, éppen ezért feltűnő, hogy figyelme nem fordult a bútorkészítés és -festés dél-alföldi stílusai, műhelyei felé. Akkoriban más feladatok kötötték le figyelmét és idejét.

A Népünk és Nyelvünkben megjegyzéseket fűzött Bátky „A magyar szék eredetéhez” c. cikkéhez (NÉ 1931). Bátky művelődéstörténeti fejtegetéséhez adalékul használta Freisingi Ottó krónikáját, mely szerint a magyar király udvarában tárgyaló előkelők széket vittek magukkal. Másik támpontja Rogerius, aki arról tudósít, hogy ha valaki IV. Béla jelenlétében – az érsekeken, püspökökön kívül – székre merne ülni, azt a király megbünteti és székét elégeti. Bátky szerint a krónikás adalékokban gyalogszékekről van szó. Sebestyén hazai és nyugat-európai analógiákkal bizonygatja, hogy a magyar urak nem „parasztszékecskére vagy zsámolyokra” ültek, hanem a román stíluskorszakban ismert hordozható, összecsucukható székre, amelyet szolgálkival vitettek. (II. Géza, IV. Béla és a magyar urak székei. NNY. 1934. 14-16.) Bátky nem hagyta válasz nélkül fejtegetését és a folyóiratnak ugyanazon száma Sebestyén feleletét is közreadta. K. Csilléry Klára Cs. Sebestyénnek a külföldi művelődéstörténeti irodalomra és néhány eredeti középkori bútordarabra építő következtetését tartja valószínűnek.¹⁹ Ezt a szakmai vitájukat azért emelem ki a többi közül, mert példázza mindkét tudós széles szakirodalmi tájékozottságát és kiváló forrásismeretét.

Bátky és Cs. Sebestyén viszonyához még egy adalékot szükséges fölidézni. Időskori pályarajzában Sebestyén így emlékszik: „En Bátkyt igen nagyra becsültem, minden sor írását, ami az Ért.-ben megjelent, elolvastam, sokat tanultam tőle.”²⁰ Csak azt nem tudta elfogadni, ha Bátky megfellebbezhetetlennek tartotta kellően nem igazolt álláspontját. Arra utal, hogy a húszas-harmincas években Bátky egyre többet foglalkozott nyelvészeti fejtegetéssel, amihez nem volt megfelelő fölkészültsége. Ehhez hozzáfűzi: „Azt hiszem, én voltam az első etnográfus, aki tárgyi néprajzi fejtegetéshez a nyelvészetet is segítségül hívtam. Csakhogy nekem ebben kiténő szakképzett segítőtársam volt Horger Antal bátyám.”²¹ Való igaz, a Szegedi Alföldkutató Bizottságban a Népünk és Nyelvünk körül létesülő szellemi műhely – Horgeren kívül

¹⁸ Cs. Sebestyén Károly: A magyar parasztbútor. NNY. 1929. 281.

¹⁹ K. Csilléry Klára 1982.

²⁰ Cs. Sebestyén Károly: Hogyan lettem én néprajzos? EA 6372. 10.

²¹ Cs. Sebestyén Károly: Hogyan lettem én néprajzos? EA 6372. 21-22.

Mészöly Gedeon, Csefkó Gyula és Moór Elemér – jó szakmai háttérrel jelentett számára.

Fiatalkori dolgozatai a székelyföldi és a bánági népelet különböző jelenségeinek alapos leírását adják: Székelyföldi kopjafák és kereszttek. NÉ 1905. 103-107., Háromszéki sírkövek. NÉ 1907. 105-110., A krassovánok kanalas malma. NÉ 1908. 50-59., Felsőtorontálmegyei húsvéti tojások. NÉ 1913. 120-134. Mindegyik a pályára készülődő, szemlélődő, témáját kereső fiatal kutató írása. Fő tárgykörein kívül kiemelt érdemel „A Krassó-Szörény vármegyei románok népviselete” c. tanulmánya (Alföldi Tudományos Gyűjtemény II. 1946–1947. Szeged, 1948. 67-100.). A témával 1907-ben kezdett foglalkozni és a háború végéig szülőföldjén töltött nyári vakáció heteiben rendre gyűlték adatai, megfigyelései a románok öltözködési kultúrájáról. Igen alapos leírást ad a férfi, női és gyermekviselés darabjairól, külön a „bufán”-nak nevezett bányászok, ipari munkások öltözetéről, majd vizsgálja minden egyes ruhadarab eredetét. Három réteget különböztet meg a románok öltözetében: 1. az ókori: trák, görög, római eredetű, 2. a balkáni: bizánci, török, délszláv eredetű és 3. a magyarságtól átvett ruhadarabokat. Kierett kutató és feldolgozó módszer, a dél-, kelet- és közép-európai kapcsolatokra kitekintő összehasonlító igény jellemzi tanulmányát. A csak 1948-ban publikált (!) tanulmány ismeretében sajnálhatjuk, hogy szülőföldje tervezett néprajzi monográfiájának kidolgozására harmincöt-negyven évvel azelőtt nem kapott biztatást...

Munkásságát méltatva Banner János, egykori kollégája írta: „Érthetetlennek tűnik, hogy a századforduló utáni években már néprajzzal is foglalkozó Sebestyén Károly a kiaknázatlan Szeged-Alsóvárosban, Tápén és a szegedi tanyavilágban csak ritkán talált egy-egy feldolgozandó tárgykört.” Ha a magyarázatot keressük, igazat adhatunk Bannernak, aki így folytatta: „Szülővárosa és környéke tarkább néprajza és a Székelyföld rejtélyesebb problémái azonban mindvégig foglalkoztatták.”²² Azért történhetett így, mert a székelység és szülőföldje népelete közelebb állt hozzá. Ott kezdte gyűjtéseit a századelőn és oda mindig szívesen ment vissza. Táji kötődéséről vall az is, hogy idősödven ezekből a kutatásaiból írt tanulmányait tette közzé.

Munkásságának másik fő területét építészettörténeti, szinte kizárólag Szeged középkori templomai és a szegedi vár építéstörténetét föltáró kutatásai képezik. A Dömötör-templom bontásának megfigyelésével Szeged város tanácsa bízta meg, majd az Árpád-kori torony kibontása után három ásatást végzett a területen. A templom építését előbb a 12. század végére – 13. század elejére tette, utóbb alapos összehasonlító vizsgálat után a 11. század első felére datálta. A tárgykör újabb kutatói nem tekintik megalapozottnak utóbbi kormeghatározását.²³ Sebestyén tisztában volt azzal, hogy nincs perdöntő bizonyítéka, föltételezését Gellért püspök egyházszerző szerepére és a templomépítő szerzetesek egykorú tevékenységére alapozta. A Dömötör-templom építéstörténetének nyolc korszakát különbözteti meg, amihez a hazai és főleg a németországi templom-építészetből számos párhuzamot sorakoztat fel. Sajátos, hogy a templom barokk stílusban történt 18. századi újraépítésével már nem foglalkozik. Korszakolását – a legelső periódus idejét megkérdőjelezve – a kutatók ma is elfogad-

²² Banner János 1957. 256.

²³ Horváth Ferenc 2000. 369-371.

ják.

Ezzel egy időben kezdett foglalkozni a szegedi vár építéstörténetével. A 17-19. századi tervrajzok, hadmérnöki felmérések, térképek, Kováts István építőmesternek a várbontás idején készített feljegyzései, a megmentett kőfaragványok és egykorú fényképek segítségével igen alapos rekonstrukciót készített a vár különböző időben emelt épületeiről. Különös részletességgel foglalkozott a középkori vár Tisza-parti saroktornya, az *őregtorony* jellegével és rendeltetésével. Hasonlót a magyarországi várépítészetben nem talált, viszont sok párhuzamát föllelte Franciaországban és ebből arra következtetett, hogy valószínűleg francia építőmesterek terveztek vagy építették. Az őregtorony középkori állapotát „festőien szép”-nek tartotta.

Talán ebben a munkában tudta leginkább hasznosítani a Schulek Frigyesnél tanultakat: kiszámította a várfalak és az egyes építmények méreteit, páratlanul gondos rekonstrukciós rajzokat szerkesztett – mindegyike csak az építészeti stílusokat és a középkori várépítészetet kiválóan ismerő és a műszaki rajzban jártas szakember volt képes. Cs. Sebestyén óta a szegedi várral számos kutató foglalkozott. Korrekt Horváth Ferenc megállapítása a vár legújabb ismertetőjében: „...alig-alig tudunk valamit hozzátenni ahhoz az alapos rekonstrukcióhoz, melyet az akkor föllelhető adatok birtokában Cs. Sebestyén Károly végzett el.”²⁴ Az újabban előkerült ábrázolások igazolták Cs. Sebestyén eredményeit és következtetéseit.

A Dömötör-templom bontásának feldolgozása után kutatta Szeged többi középkori templomának építéstörténetét, és eredményeit 1938-ban a múzeum önálló kötetben tette közzé. Kutatásainak két maradandó érdemét emelem ki: 1937-ben, amikor hozzáfogtak a Havi Boldogasszony-templom teljes helyreállításához, a falbontások révén alapos vizsgálatokra nyílt alkalma. „Most végre bele lehetett látni a falak belsejébe, meg lehetett vizsgálni minden porcikáját, meg lehetett mérni a tégláit s mintákat venni a különféle habarcsból, amit a templomépítéshez annak idején felhasználtak... Nem volt hiába való munka a kutatás, sok dolgot tudtunk meg, ... amiről addig sejtelmünk sem volt”²⁵ – írta, ami elhivatottságán kívül kutatómódszerét, szakmai igényességét mutatja. A kövek, téglák vizsgálatából új fölismerésekre jutott, s jöllehet a templom és a kolostor 1984–1992 között végzett műemléki kutatása nem mindenben igazolta őt, számos megfigyelése és következtetése beépül Szeged legrégebbi fennálló templomának építéstörténetébe.

Az egykorú metszetek, látképek elemzéséből Sebestyén arra következtetett, hogy a várbeli Szent Erzsébet-templom alapjai a Mária Terézia kori vármaradvány alatt húzódnak. A múzeum 1999. évi föltárása igazolta föltételezését. Szeged középkori templomairól írt, részint önálló kutatásokon, részint a korábbiak forráskritikai elemzésén alapuló tanulmánya kiemelkedő munka, amellyel beírta nevét a szegedi építészet és művelődés kutatásának történetébe. Banner János 1957-ben helyes mérlegeléssel állapította meg: „Ezekkel a munkákkal (...) sokkal több adattal, helyes felismeréssel járult hozzá a város és környéke építéstörténetének megismeréséhez a legrégebbi időktől a XVIII. századig, mint bárki előtte és utána.”²⁶

²⁴ Horváth Ferenc 2000. 499.

²⁵ Cs. Sebestyén Károly: Szeged középkori templomai. Szeged, 1938. 99.

²⁶ Banner János 1957. 255.

Sebestyén Károly még a polgári iskolában tanított, amikor részt vett a múzeum több ásatásán, így pl. a csókai őskori telep föltárásán, melyet Móra hosszú éveken át folytatott. Utóbb leginkább a népvándorlaskor népei és a honfoglaló magyarok „rettegett” fegyverének és életmódjának kérdései foglalkoztatták. Fontos fölismerése, hogy a népvándorlaskori sírokban talált csontlemezek az íj borítólemezei voltak.²⁷ Háttérét ő maga így fogalmazta meg: „... sikerült egy merőben régészeti problémát néprajzi eszközökkel megfejteni.”²⁸ A magyar íj rekonstrukcióját később önálló tanulmányban írta le, melyet példásan illusztrált (*A magyarok íjja és nyila*. Szeged, 1933.) A rekonstrukció alapját a sírokban talált leletek és az etnológiai párhuzamok képezik. Rámutat az avar és a magyar íj csontlemezei közötti különbségre, a nyíl és a csontlemezek hosszából következtet az íj méreteire, leírja felajzásának módját, sírleletek híján az etnológiai analógiák alapján megkísérli az íjtartó rekonstrukcióját, végül kifejti, mikor és miért szorult vissza népünknel az íj használata. Aláhúzza az éghajlati viszonyok szerepét: a nedves, esős idő ugyanis meglazította az íj idegét, ezért a magyarok olyankor nem tudták használni íjukat. A régészeti leletekből és összehasonlító etnológiai anyagból építkező tanulmány végül is a tárgyról eurázsiai kitekintésű művelődéstörténeti tablót rajzol. László Gyula Cs. Sebestyén tanulmánya alapján ismertette a honfoglalás kori íjasmester munkáját (I. *A honfoglaló magyar nép élete*. Bp. 1944.).

Budapesti tartózkodása idején készítette el a szeged-kundombi avar temető feldolgozását, melynek kéziratát a Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Osztálya őrzi.²⁹

Szívesen és hozzáértéssel foglalkozott művelődéstörténeti kérdésekkel. Ilyen tárgyú tanulmányai – pl. *Milyen kenyeret ettek a honfoglaló magyarok?* (1934), *Ősmagyarok lóversenyei* (1934), *A magyar rovásírás betűrovásáról* (1935) – a nomád népek kultúrájára vonatkozó szakirodalom jó ismeretéről tanúskodik. Mivel a honfoglaló magyarságot Sebestyén nomád állattartó népnek tartotta, több megállapítása vitára adott alkalmat.

Összegezés

Cs. Sebestyén Károly munkásságát a tények ismerete, a magas tudományos igény és széleskörű szakirodalmi tájékozottság jellemzi. Nem elégedett meg a leírással, szívesen foglalkozott a kultúra elemei – a tárgyak, a parasztház – eredetének vizsgálatával. Ilyen irányú kutatásai során olykor föltevésekkel kellett megelégednie, de hipotéziseivel, meghaladott magyarázataival is hozzájárult a tudományos problémák megoldásához. Építészeti- és művelődéstörténeti képzettsége, a népi kultúra iránti érdeklődése, a vidéki muzeológus-pálya és a könyvek szeretete hozta magával, hogy több tudomány – az építészettörténet, a néprajz, a művelődéstörténet és a régészet – területén csaknem azonos mélységű ismeretanyagot halmozott föl. Számos kor- és pályatársa elaprózta magát – afféle polihisztorként –, de ő erényt tudott kovácsolni ebből: egy néprajzi tárgyat, a parasztházat, egy középkori épületet képes volt több

²⁷ Cs. Sebestyén Károly: Rejtélyes csontok népvándorlaskori sírokban. Szeged, 1931.

²⁸ Sebestyén Károly: Hogyan lettem én néprajzos? EA 6372. 16.

²⁹ Regdon Dezsőné 1964. 33.

tudományág szemszögéből elemezni. A szakosodás, a témaspecialisták korában érdemes fölfigyelni erre az érényre és eredőire.

A magyar népi építészet és a népi bútorok tárgyköréről – ez volt két legszive-
sebben és kiváló hozzáértéssel kutatót néprajzi témája – összefoglaló mű megírására
vállalkozott. A magyar ház története c. monográfiának csak a terve maradt fenn és
elkészült „A magyar ház terminológiája, a házrész-elnevezések teljes szójegyzéke”
című fejezete, melyek nagyszabású, igényes szintézisbe engednek bepillantást.³⁰ A
lakáskultúrával foglalkozó kutatásait A magyar parasztbútor története című, akadémi-
ai prémiummal jutalmazott monográfiában összegezte, amely szintén kéziratban ma-
radt ránk.³¹ Ebből megjelent az „Ágy a magyar parasztházban” c. fejezet (Ethn.
1954.).

Cs. Sebestyén tanulmányai a leíró és elemző szaktudományi próza példái. Szíve-
sen közölt olvasmányos stílusú, népszerűsítő írásokat, de az esszé nem az ő műfaja
volt. Új oldaláról ismerhetjük meg egy 1941-ben publikált tanulmánya befejező sora-
iból:

Bibliai kép tárul a szemünk elé. Magas termetű karcsú nők jönnek le sorjában a kes-
keny ösvényen a hegyoldalról. Nagy vizesedényt egyensúlyoznak a fejükön, szabadon, így
ereszkednek le a víz szélére. A keca egyik sarka fel van tűzve az övbe, az inget is felfogják
térden felül s így gázolnak be a vízbe egyenként egymásután, keresztül a folyón. A kút, a
hegyi forrás a túlsó parton van. A kút mellett fekszik egy fából faragott nagy nyeles meritő-
kanál, ezzel óvatosan merítik ki a vizet a kövekkel körülrakott gödörből. Azután megint fe-
jükre teszik fel a telt vizesedényt s anélkül, hogy csak félkézzel is megfogják, lassan és óva-
atosan lépkednek egyik lapos kőről a másikra, egyszer-egyszer térdig érő vízben, keresztül a
folyón, vissza a másik partra. A nap már alábukott a nyugati hegy mögé, a víz, a hegyoldal,
az út, minden valami lila színű, ködös homályban fekszik, mikor a vizet hordó nők lassan li-
basorban lépkednek fel a hegyi ösvényen a magasan fekvő falu felé. Ez a krassován nők esti
munkája és szórakozása.

(Adatok a krassovánok néprajzához. NÉ 1941.)

Sebestyén Károly a munkásságát a két világháború között kiteljesítő, ún. máso-
dik néprajzos nemzedék jelentős képviselője. Az anyagi kultúra kutatásában életmű-
vének súlya, szerepe a korszak meghatározó, vezető tudósai – Györffy, Bátky és
Viski – után jelölhető meg. E néprajzos „triász” mögött őt tartjuk az anyagi kultúra
legfelkészültebb kutatójának.

A Szeged-kutatásba viszont kiváló szakmai tudással megírt, alapos
építészettörténeti és művészettörténeti elemzéseivel írta be nevét. E kutatási
tevékenységét, eredményeit fontosabbnak ítélem, mint amennyire az elmúlt
évtizedekben azt még kortárs utódai becsülték. A szegedi múzeumnak a húszas-
harmincas években, az irodalmi munkássága és régészeti föltárásai révén ismertebb
Móra Ferenc mellett, meghatározó kutatója és a korszak helyi tudományos életének
maradandó értékeket létrehozó személyisége volt.

³⁰ Regdon Rezsóné 1964. 7., 34., Marián Emese 1968., 37-40.

³¹ Regdon Rezsóné 1964. 7., 33., A magyar parasztbútor története. Kézirat. EA 6373.

IRODALOM

- BANNER János
1957 Cs. Sebestyén Károly, 1876–1956. (Nekrológ) MFMÉ 1957. 251-256.
- BÁLINT Sándor
1976 A szögedi nemzet. A szegedi nagytáj népelete. Első rész. MFMÉ 1974/75-2. Szeged
- L. CSILLÉRY Klára
1997 Lakáskultúra. In. Magyar Néprajz IV. Életmód. Főszerk.: Balassa Iván. Akadémiai K. Bp. 329-415
- HORVÁTH Ferenc
2000 Szent Dömötör templom. Havi Boldogasszony-templom. Vár. In. Csongrád megye építészeti emlékei. Szerk. Tóth Ferenc. Szeged, 369-71., 461-466., 497-512.
- JUHÁSZ Antal
1989 A Csongrád megyei múzeumok néprajzi gyűjteményei és tudományos munkája. In. Néprajz a magyar múzeumokban. Szerk. Selmeczi Kovács Attila–Szabó László. Bp.–Szolnok, 293-306.
- MARIÁN Emese
1968 Cs. Sebestyén Károly élete és munkássága. Kézirat, szakdolgozat a JATE Néprajzi Tan-
szék könyvtárában.
- REGDON Rezsóné
1964 Cs. Sebestyén Károly irodalmi munkássága. Index Ethnographicus IX. Néprajzi Múzeum-
MTA Néprajzi Kutatócsoport. Bp. 3–34.
- CS. SEBESTYÉN Károly
1969 Emlékezés Móra Ferencről, 1956. Somogyi könyvtári híradó, 199-207.
- VAJKAI Aurél
1948 A magyar népi építkezés és lakás kutatása. Klny. A Magyar Népkutatás Kézikönyvéből.
Bp.
- VARGHA László
1957 Cs. Sebestyén Károly 1876–1956. (Nekrológ) Ethnographia LXVIII. 170-173.

Rövidítések

- EA = Ethnológiai Adattár
Ethn = Ethnographia
MFMÉ = A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve
NÉ = Néprajzi Értesítő
NNy = Népünk és Nyelvünk

The Work of Károly Cs. Sebestyén

Károly Cs. Sebestyén (1876-1956) is considered to be an ethnographer, although he worked as a significant scientist in different fields like the history of architecture, cultural history and archaeology. Most of his life he lived in Szeged, where he worked as an art teacher and later in the library of the City Museum. He made several study trips to Central and Western European countries. He applied his scientific experience in ethnographical museology and comparative analysis.

His main research topic was folk architecture. He wrote a basic study about the house of the Szeklers, the peasant houses of Krassó-Szörény county in Southern Hungary (today in Romania), as well as about the fireplaces of the houses in the Hungarian Great Plain. His papers on Hungarian folk furniture are also significant.

It is due to Károly Cs. Sebestyén that a Gothic church tower (Dömötör tower) from the 12th century was not pulled down in Szeged in the 1920s. He composed the history of the medieval churches in Szeged and he elaborated the history of the fortress of Szeged. He reconstructed the building of the fortress using architectural and military plans from the 17-19th centuries together with photographic material depicting the demolition of the fortress.

It was Sebestyén who found that the boneplates in the graves of the migration period were liner plates of bows. Using ethnological analogies he reconstructed the bow of the conquering Hungarians. (The Hungarian bow and arrow. Szeged, 1933)

Károly Cs. Sebestyén was a scientist with thorough grounding and knowledge of scientific literature. He is an outstanding representative of the generation of the ethnographers who worked in the first part of the 20th century.